

Granskning av arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck

Haninge kommun

Innehåll

Sammanfattning och rekommendationer	1
1. Inledning.....	2
1.1 Bakgrund	2
1.2 Syfte och revisionsfrågor	2
1.3 Ansvariga styrelser och nämnder	3
1.4 Metod och avgränsning.....	3
2. Styrning, ledning och arbetsprocesser	4
2.1 Kommungemensam styrning i arbetet mot våld i nära relation och hedersförtryck	4
2.2 Relationsvårdsteamet handlägger våldsärenden	5
2.3 Äldreomsorgen hanterar våldsärenden inom ramen för ordinarie rutiner	6
2.4 Aktgranskning av pågående ärenden inom relationsvårdsteamet	7
2.5 Bedömning	7
3. Egenkontroller och uppföljning	9
3.1 Relationsvårdsteamet	9
3.2 Biståndsavdelningen	10
3.3 Bedömning	10
4. Kartläggning av förekomsten i kommunen och förebyggande åtgärder	12
4.1 Kartläggning av förekomsten av våld i nära relation och hedersförtryck	12
4.2 Förbyggande arbete mot vuxnas utsatthet för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck 12	
4.3 Bedömning	13
5. Extern och intern samverkan	15
5.1 Relationsvårdsteamet samverkar med externa aktörer genom ett samverkansavtal	15
5.2 Biståndsavdelningen samverkar inte med externa aktörer avseende våld i nära relation.....	15
5.3 Intern samverkan i ärenden som innehåller våld avseende äldre medborgare	15
5.4 Bedömning	16
6. Kunskap- och kompetensutveckling.....	17
6.1 Relationsvårdsteamet har genomgått flertalet utbildningar	17
6.2 Biståndsavdelningen har genomgått grundläggande utbildningar	17
6.3 Bedömning	17
7. Svar på revisionsfrågor	18
Bilaga 1 Källförteckning	20
Bilaga 2 Revisionskriterier	21

Sammanfattning och rekommendationer

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer har EY genomfört en granskning med syfte att bedöma om socialnämnden samt äldrenämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Vår sammanfattande bedömning är att socialnämnden och äldrenämnden i stort säkerställt en tillräcklig styrning av granskningsområdet. Vi bedömer dock att uppföljningen av arbetet bör stärkas.

Socialnämnden har tydliga och dokumenterade rutiner, metodstöd samt arbetsprocesser för både våld i nära relation, hedersförtryck samt våldsutövare. Inom ramen för granskningen har en aktgranskning genomförts avseende relationsvåldsteamets ärenden. Aktgranskningen visade på god efterlevnad av lagar och föreskrifter samt egna rutiner.

Det finns en gemensam rutin för samverkan mellan relationsvåldsteamet och biståndsavdelningen. Rutinen uppges dock inte efterlevas, främst på grund av att äldres behov och förutsättningar inte överensstämmer med relationsvåldsteamets utredningsrutiner och insatser, vilket gör att det är vanligt förekommande att äldre tackar nej till stöd från relationsvåldsteamet. Vi bedömer att det är av vikt att rutinerna för samverkan är ändamålsenliga samt att biståndsavdelningen bör säkerställa rutiner och adekvat stöd i ärendehantering när samverkan med relationsvåldsteamet inte är tillämpligt. Vidare har både äldrenämnden och socialnämnden arbetssätt som innefattar egenkontrollerande inslag i och med kollegiala handläggningsmetoder. Detta skapar förutsättningar för ökad rättssäkerhet i handläggningen. Vi ser det som en brist att äldrenämnden inte genomför egenkontroller i form av exempelvis aktgranskning eller stickprov. Socialnämnden genomför kollegiala aktgranskningar.

Ärenden följs upp på individnivå men uppföljningen på gruppnivå bedöms som otillräcklig. Varken socialnämnden eller äldrenämnden bedöms ta del av uppföljningar i tillräcklig utsträckning.

Kartläggningar av förekomsten av våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld och förtryck har genomförts. Kartläggningarna har dock inte inkluderat målgruppen äldre. Vi bedömer att nämnderna bör överväga att genomföra kontinuerliga kartläggningar samt inkludera en bredare målgrupp. Vidare finns ett förebyggande arbete genom informationsinsatser. Äldrenämnden har särskild information som riktar sig mot målgruppen äldre.

Relationsvåldsteamet samverkar med externa parter. Ett samverkansavtal har dock gått ut men intervjuade uppger att samverkan fortgått. Vi bedömer att det är av vikt att avtalen är aktuella. Biståndsavdelningen samverkar inte specifikt kring frågor som rör våld i nära relation och hedersförtryck. Nämnden bör överväga att utveckla detta.

Relationsvåldsteamet har relativt många erfarna socialsekreterare som genomgått olika aktuella utbildningar. Relationsvåldsteamet erbjuder utbildningar om våld i nära relation och hedersförtryck till nyanställda samt vid förfrågan av andra enheter.

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi socialnämnden att:

- ▶ Säkerställa att avtal med externa samverkansparter är aktuella och adekvat utformade.

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi äldrenämnden att:

- ▶ Överväga att ta fram rutiner för ärenden som innehåller våld i nära relation eller hedersförtryck där den gemensamma rutinen inte är tillämplig.
- ▶ Säkerställa att det finns tillräckliga egenkontroller i syfte att stärka rättssäkerheten i handläggningen.

Utifrån granskningens resultat rekommenderar vi socialnämnden och äldrenämnden att:

- ▶ Säkerställa en ändamålsenlig uppföljning på aggregerad nivå.
- ▶ Säkerställa att den interna samverkan är ändamålsenligt utformad.
- ▶ Överväga att genomföra kontinuerliga kartläggningar som innefattar fler målgrupper än vid tidigare kartläggningar.
- ▶ Överväga att följa upp det förebyggande arbetet i syfte att säkerställa effektiva arbetsmetoder.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Våld i nära relationer beskrivs av Socialstyrelsen som ett omfattande samhällsproblem och ett hot mot utsatta personers, oftast kvinnors och barns, mänskliga rättigheter. Varje år utsätts ca 75 000 kvinnor för våld av sin partner eller tidigare partner. Samtidigt bedöms var tionde barn ha upplevt våld i hemmet. Att utsättas för våld i nära relationer får stora konsekvenser och utsatta behöver ofta vård, omsorg och skydd på såväl kort som lång sikt.

Hedersrelaterat våld och förtryck beskrivs av Socialstyrelsen som ett stort samhällsproblem och innefattas av regeringens nationella strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär att våldet ses och uttalas av kollektivet som en legitim, oundviklig handling för att straffa olydnad, bevara eller återupprätta familjens heder och värna om gruppens sociala anseende. Hot, tvång och våld i hederns namn handlar om att begränsa en persons handlingsutrymme för att upprätthålla gruppens heder. Hedersrelaterat våld och förtryck är kollektivt utövat eller sanktionerat. Det innebär att en hel familj, släkt, grupp eller församling kan medverka till eller ställa sig bakom våldet.

Begränsad kunskap om hederskultur, våld i nära relationer, tidspress i arbetet och att våldsutsatta ofta inte berättar att de har blivit utsatta, gör att det är svårt att upptäcka våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck. Det är därför viktigt att det inom socialtjänsten finns kunskap och förmåga att se tecken på och konsekvenser av utsatthet för våld. Att hantera konsekvenser av våldet utgör dock endast en del av arbetet. Regeringen presenterade, som en del i jämställdhetspolitiken, under 2016 en Nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Där betonas särskilt det förebyggande arbetet och att effektiva åtgärder för att förhindra att våld utövas behöver utarbetas och tillämpas. Vidare betonas att det för att nå långsiktiga resultat i arbetet behövs en mer effektiv samordning mellan aktörer.

Revisorerna har i sin riskanalys för 2023 identifierat arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld som ett angeläget område att belysa och har därför beslutat att genomföra en fördjupad granskning.

1.2 Syfte och revisionsfrågor

Granskningen syftar till att bedöma om socialnämnden samt äldrenämnden har säkerställt en ändamålsenlig styrning och uppföljning av arbetet mot våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- ▶ Är centrala arbetsprocesser, rutiner och metodstöd avseende våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld och förtryck identifierade, dokumenterade och fastställda på ett tydligt sätt?
- ▶ Genomförs egenkontroller av utredningar och beslut?
- ▶ Har nämnden genomfört en ändamålsenlig kartläggning och analys över förekomsten av våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld och förtryck?
- ▶ Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning och utvärdering av insatsernas resultat på individnivå och gruppnivå?
- ▶ Hur sker samverkan med övriga civilsamhället, så som kvinnojourer och brottsofferjourer?
- ▶ Har kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts?
- ▶ Har nämnden säkerställt ett ändamålsenligt förebyggande arbete kring våld i nära relationer respektive hedersrelaterat våld och förtryck?

1.3 Ansvariga styrelser och nämnder

Granskningen avser socialnämnden och äldrenämnden.

1.4 Metod och avgränsning

Granskningen har genomförts genom intervjuer med tjänstepersoner inom aktuella förvaltningar och enheter samt dokumentstudier. Intervjuade funktioner samt granskade dokument återfinns i källförteckningen i bilaga 1 och revisionskriterier återfinns i bilaga 2.

Granskningen har även omfattat ett stickprov i form av en aktgranskning som utgör underlag för att besvara första revisionsfrågan. Aktgranskningen syftar till att ge en indikation om relationsvårdsteamets arbetsprocesser och rutiner tar utgångspunkt i gällande krav i lagar och föreskrifter samt efterlevs utifrån hantering och dokumentation av ärenden- från aktualisering till beslut och uppföljning.

I aktgranskningen har 10 digitalt dokumenterade ärenden ingått. Urvalet har skett genom ett slumpmässigt urval från en lista med 22 anonymiserade ärenden som har pågående insatser från relationsvårdsteamet alternativt ärenden som avslutats under granskningens gång. Aktgranskningen har utgått från en upprättad checklista och fokuserat på följsamhet till gällande lagstiftning, föreskrifter samt lokala processer och rutiner.

2. Styrning, ledning och arbetsprocesser

2.1 Kommungemensam styrning i arbetet mot våld i nära relation och hedersförtryck

I Haninge kommun finns ett antal olika styrdokument som avser det kommungemensamma arbetet mot våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck. Enligt intervjuade pågår ett strategiskt förändringsarbete för att skapa ett bättre samarbete mellan förvaltningarna och en tydligare överblick av trygghetsfrågor. Det är inte klarlagt när detta arbete kommer vara fullt ut implementerat i verksamheterna. Denna granskning och beskrivningarna av verksamheterna utgår således från nuvarande organisation.

I tabellen nedan redogörs kortfattat för de kommungemensamma styrdokumenterna som är aktuella för granskningsområdet.

Styrdokument	Övergripande innehåll
Policy mot våld i nära relation (2016)	I policyn definieras våld i nära relation samt fastställs mål för arbetet med våld i nära relation. Policyn ska vara vägledande vid verksamhetsplanering och i utvecklingsarbete. Tillämpningen ska redovisas i berörda nämnders mål och budgetdokument. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljning av policyn inom en femårsperiod. Vi har inte identifierat att någon uppföljning skett.
Handlingsplan mot våld i nära relationer (2018)	Handlingsplanen fastställdes av social-, äldre-, kultur- och fritids-, grund- och förskole- samt gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden. Varje förvaltning har till uppgift att bryta ner handlingsplanen till rutiner och praktiskt genomförande. Handlingsplanen ska följas upp vartannat år samt revideras vid behov.
Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck (2021)	Handlingsplanen avser social- och äldreförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen och utbildningsförvaltningen. I handlingsplanen definieras hedersrelaterat våld och förtryck samt den målgrupp som har stor risk att utsättas. Vidare innehåller handlingsplanen respektive förvaltnings ansvar för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck samt metoder och checklistor för att upptäcka och förebygga.
Rutin för arbetet mot våld i nära relationer (2021)	Social- och äldreförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt förvaltningen för trygghet och säkerhet har en gemensam rutin för arbetet mot våld i nära relationer. ¹ Rutinen syftar till att klargöra och underlätta det praktiska arbetet med den aktuella målgruppen. Berörda förvaltningar ansvarar för att upprätta egna processer för att säkerställa att rutinen är känd bland medarbetare samt efterlevs.
Rutin för samverkan mellan relationsvåldsteamet, LSS, socialpsykiatri och SoL under 65 år, förebyggande	Rutin avser samverkan mellan biståndsavdelningen och relationsvåldsteamet. Målet med rutinen är att tydliggöra ansvarsfördelningen mellan enheterna samt att beskriva hur det gemensamma arbetet ska bedrivas. Rutinen ägs gemensamt av biståndsavdelningen och relationsvåldsteamet och uppdateras gemensamt. Biståndsavdelningen och relationsvåldsteamet ska enligt rutinen ha en

¹ Haninge kommuns organisation har ändrats sedan rutinen togs fram. Vid tidpunkten för granskningen finns inte förvaltningen för trygghet och säkerhet. Idag finns ansvaret för kommunens trygghets- och säkerhetsarbete inom kommunstyrelseförvaltningen.

verksamhet samt biståndsenheten SoL över 65 år (2023)	gemensam planering för den enskilde där varje verksamhet bidrar utifrån sitt kompetensområde.
---	---

Social- och äldreförvaltningen har tillsammans med utbildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen en styrgrupp gällande våld i nära relation. Syftet med gruppen är att få en bredare förankring av frågan i kommunen. Styrgruppen är bland annat ansvarig för upprätthållandet och uppföljningen av handlingsplanen mot våld i nära relation. Det framgår dock vid intervjuer att samtliga medverkande i styrgruppen inte har mandat att fatta adekvata beslut samt att representanter från biståndsavdelningen inte deltar i styrgruppen. Styrgruppens arbete är under översyn och det är inte beslutat hur styrgruppen ska fungera framgent.

2.2 Relationsvåldsteamet handlägger våldsärenden

Ärenden som avser våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck handläggs inom socialnämndens organisation. Kommunen har sedan 2019 ett relationsvåldsteam som ansvarar för våldsutsatta och våldsutövande personer över 18 år. Om individen är under 18 år ansvarar enheten för barn och unga för utredning av ärendet. Relationsvåldsteamet sitter tillsammans med mottagningsgruppen för barn och unga och utgör en gemensam första linje. Intervjuade uppger att detta underlättar en initial samverkan, då det ofta finns barn i ärenden som avser våld i nära relation.

I relationsvåldsteamet arbetar fem socialsekreterare och en gruppchef. Handläggarna ansvarar för utredning av ärenden och kan exempelvis bevilja bistånd i form av stödsamtal eller kontaktperson där handläggaren själv genomför insatsen. I samtliga ärenden ska det finnas en huvudhandläggare och en medhandläggare. Enligt intervjuade är medhandläggaren delaktig i varierande omfattning beroende på ärendets komplexitet.

Tabellen nedan redogör för de insatser relationsvåldsteamet kan erbjuda, antingen som en serviceinsats eller efter utredning och biståndsbeslut. Samtliga insatser är riktade mot vuxna och är frivilliga.

Våldsutsatta- utredning och biståndsbeslut	Rådgivande samtalsområden – ej utredning och biståndsbeslut	Våldsutövare
Ekonomiskt bistånd	Våldskunskap	Samtalsstöd
Skyddat boende	Relationer	Råd- och stödkontakt med socialsekreterare
Råd- och stödkontakt med socialsekreterare	Vilket stöd finns att få	Tillfälligt boende
Samtalsstöd	Hur går en vidare?	
Kontaktperson		

2.2.1 Relationsvåldsteamets rutiner och metodstöd är samlade i digitala mappar

Relationsvåldsteamets rutiner, riktlinjer samt metodstöd för handläggning är samlade i digitala mappar som samtliga handläggare har tillgång till. Vi noterar att det finns rutiner och metodstöd för handläggning av ärenden som avser utsatta för våld i nära relation, utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck samt våldsutövare. Rutiner och metodstöd utgår från socialtjänstlagen och Socialstyrelsens allmänna råd och föreskrifter. Vanligen används de standardiserade bedömningsmetoderna FREDA och PATRIARK vid handläggning.²

² FREDA är standardiserade bedömningsmetoder från Socialstyrelsen tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer. Metoderna innehåller FREDA-kortfrågor, FREDA-beskrivning, FREDA-farlighetsbedömning samt en tillämpningsmanual.

PATRIARK är en standardiserad bedömningsmetod avsedd för socialtjänstens arbete och ger vägledning för bedömning och hantering av risk för hedersrelaterat våld.

Det finns flera personer som ansvarar för rutinerna. Socialsekreterarna brukar antingen bli inbjudna att delta i framtagandet alternativt lämna synpunkter inför färdigställandet av en rutin.

Relationsvåldsteamet använder verksamhetssystemet Lifecare vid handläggning och dokumentation, ett system som implementerades under hösten 2022. Dokumentationen sparas både i digitala akter och i fysiska akter.

Relationsvåldsteamet har veckovisa gruppmöten där ärenden kan diskuteras. Gruppmötena syftar även till att ge gruppchefen en överblick över aktuella ärenden. Utöver det har relationsvåldsteamet dagligen kortare morgonmöten.

I en tidigare revision fick enheten kritik för att inte ha rutiner kring skyddade personuppgifter. Det finns fortfarande inte dokumenterade rutiner, men intervjuade uppger att det finns en medvetenhet kring hanteringen i handläggningsförfarandet.

2.3 Äldreomsorgen hanterar våldsärenden inom ramen för ordinarie rutiner

I Haninge kommuns Äldreplan 2019–2026 omnämns arbetet med hot och våld mot äldre. I planen nämns den tidigare funktionen äldrelots som hade en samordnande roll för arbetet. I samband med att relationsvåldsteamet bildades 2019 övergick äldrelotsen till relationsvåldsteamet, men tjänsten ersattes inte när den personen gick i pension. Idag finns ingen särskild person inom relationsvåldsteamet som är inriktad mot målgruppen äldre. Det framkommer vid intervjuer att inom biståndsavdelningen har frågans aktualitet varierat över tid beroende på enskilda personers intresse. Äldrenämndens årsredovisning 2022 och äldrenämndens nämndplan 2023 belyser inte våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Inom biståndsavdelningen SoL över 65 arbetar cirka 19 biståndshandläggare fördelat i tre team utefter geografiska områden. Varje team leds av en gruppleddare. Insatser som biståndsavdelningen kan bevilja till äldre är bland annat hemtjänst, avlösning i hemmet, växelvård, korttidsplats och särskilt boende. Dessa insatser beviljas även i ärenden som innehåller våld. Anledningen uppges vara att de insatser som relationsvåldsteamet kan erbjuda inte är anpassade efter de förutsättningar som äldre kan ha (se avsnitt 2.4). En liknande bild presenteras vid intervjuer med representanter från avdelningen för socialpsykiatri och SoL under 65.

Samtliga biståndshandläggare handlägger alla sorters ärenden, inklusive de som innehåller våld. En gruppleddare ansvarar särskilt för området våld i nära relation. Till exempel kan gruppleddaren följa med biståndshandläggaren på hembesök, vilket även en äldrevägledare³ kan göra. Det framkommer dock att biståndshandläggarna vanligtvis genomför hembesök på egen hand.

Intervjuade uppger att det våld som identifieras vid biståndsavdelningen skiljer sig mot de ärenden som relationsvåldsteamet hanterar. Det kan handla om fysiskt våld på grund av sjukdomstillstånd, men det kan även innefatta psykiskt våld, ekonomiskt våld eller försummelse från den personen som ska ta hand om en. Det finns även en aspekt av att anhöriga som vårdar en närstående har behov av avlastning och vila för att undvika att ovanstående situationer uppstår. Intervjuade uppger att det är vanligt att personal via orosanmälan till biståndsavdelningen berättar vad de iakttagit vid besök hos en äldre. Om en biståndshandläggare får kännedom om att det förekommer våld i nära relation hos en äldre erbjuds kontakt med biståndshandläggare samt relationsvåldsteamet. Intervjuade uppger dock att många avböjer erbjudandet om kontakt med relationsvåldsteamet. För att stävja situationen kan biståndshandläggaren bevilja utökade insatser samt så informeras den äldres utförare av hemtjänst, dagverksamhet eller boende.

Biståndsavdelningens rutiner är samlade på kommunens intranät som samtliga medarbetare har tillgång till. Det är upp till alla biståndshandläggare att känna till var rutinerna finns och det finns ett

³ En äldrevägledare utgör vanligen en länk mellan den äldre och kommunen. Äldrevägledaren kan ge extra stöd och vägledning i kontakten med kommunen.

extra ansvar hos gruppleddare/enhetschefer för respektive enhet/verksamhet att göra aktuella rutiner kända på sin enhet.

2.4 Aktgranskning av pågående ärenden inom relationsvårdsteamet

Inom ramen för granskningen har ett stickprov genomförts i form av en aktgranskning avseende ärenden med våldsinslag. Aktgranskningen avser digitala akter och består av ett slumpmässigt urval av tio akter med pågående alternativt nyligen avslutade insatser från relationsvårdsteamet. I tabellen nedan redogörs för vilka kontrollmoment som ingått i stickprovet samt resultatet.

Av aktgranskningen framkommer bland annat att:

- ▶ Dokumentationen i de digitala akterna är god.
- ▶ Klientens deltagande i formulering av uppdragsbeskrivning eller genomförandeplan framgår inte.
- ▶ Det saknas undertecknade dokument i den digitala akten.

Kontrollfråga	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Har utredning inletts utan dröjsmål?	Ja.	Ja.	Ja.	Ja	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.
Framgår huruvida nämnden använt standardiserade bedömningsmetoder som en del i utredningen?	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.
Finns en dokumenterad risk- och skyddsbedömning gällande individen?	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.
Finns löpande journalföring och där det tydligt framgår vem som har upprättat den, varifrån uppgifterna kommer samt när det gjordes?	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.
Framgår huruvida socialsekreterare undersökt om det finns barn som kan ha bevittnat/blivit utsatt för våld?	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.
I de ärenden där det framgår att barn finns, har barnperspektivet beaktats?	E/T ⁴	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	E/T ⁵
Vid beslutade insatser upprättas vårdplan/ uppdrag och genomförandeplan? ⁴	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	Ja ⁵	Ja ⁶	Ja.	Nej. ⁷
Vid samverkan med andra aktörer upprättas en samordnad individuell plan?	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T	E/T
Dokumenteras uppföljning av beslutade insatser?	Ja.	Ja.	Ja.	E/T ⁸	Ja.	E/T ⁹	Ja.	Ja.	E/T ¹⁰	E/T ¹¹
Dokumenteras skäl vid avslutandet av insats?	E/T ¹²	Ja.	Ja.	Ja.	Ja.	E/T ¹³	E/T ¹⁴	E/T ¹⁵	Ja.	Ja.

2.5 Bedömning

Av iakttagelserna framgår att det finns fastställda kommunövergripande policies, handlingsplaner och rutiner kring våld i nära relation och hedersrelaterat våld. Det ser vi som positivt. Vi noterar att uppföljning inte skett enligt vad som anges i policyn och handlingsplanerna. Det framgår dock att det pågår ett förvaltningsövergripande arbete med att se över styrdokument och arbetsformer kring bland

⁴ Ej tillämpligt då barnen var myndiga. ³ Ej tillämpligt då det ej fanns några barn. ⁴ I frågan har vi inkluderat huruvida det finns mål för insatsen om det är en intern insats. Den vanligaste insatsen i stickprovet var samtalsstöd vilket utförs av den handläggande socialsekreteraren.

⁵ Uppdragsbeskrivning finns, men inte genomförandeplan. ⁶ Uppdragsbeskrivning finns, men inte genomförandeplan. ⁷ Klienten avbröt innan insatsen påbörjades. ⁸⁻¹⁰ Ej tillämpligt då insatsen är ny

¹¹ Ej tillämpligt då insatsen inte påbörjades. ¹²⁻¹⁵ Ej tillämpligt då insatsen är pågående.

annat våld i nära relation. Vi ser att det är av vikt att socialnämnden och äldrenämnden övervakar arbetet och säkerställer frågornas aktualitet.

Relationsvåldsteamet har rutiner och riktlinjer för handläggningen av ärenden från ansökan till utförandet av insatser. Som exempel används standardiserade bedömningsmetoder som stöd i handläggningen. Vidare framgår det i genomförd aktgranskning att följsamheten till rutinerna är god. Rutinerna är samlade digitalt och är tillgängliga för samtliga handläggare. Vi ser positivt på detta.

Biståndsavdelningen använder främst sina ordinarie rutiner och metoder vid handläggning av ärenden med inslag av våld i nära relation. Biståndsavdelningen erbjuder kontakt med relationsvåldsteamet, men den äldre tackar många gånger nej till detta. På grund av detta bedömer vi att biståndsavdelningen bör överväga att ta fram en egen rutin för hantering av sådana ärenden. Vidare finns en gemensam rutin med relationsvåldsteamet avseende ärenden med våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Av intervjuer framgår att samverkan mellan enheterna inte är fullt fungerande och att rutinen inte alltid efterlevs. Samverkan mellan enheterna berörs ytterligare i avsnitt 5.3.

3. Egenkontroller och uppföljning

3.1 Relationsvårdsteamet

3.1.1 Egenkontroller

Inom relationsvårdsteamet sker egenkontroller en gång per år där handläggarna går igenom dokumentationen i varandras ärenden. Egenkontrollen utgår från en checklista som bland annat kontrollerar om det finns en skyddsbedömning, registrerat beslut, uppdrag till utförare och genomförandeplan. Resultatet sammanställs av gruppchef och utgör sedan underlag till förbättringsarbeten.

Intervjuade uppger att den kollegiala handläggningen där det finns en huvudhandläggaren och en medhandläggare utgör en del i egenkontrollen. Handläggningssättet syftar till att öka likvärdighet och rättssäkerhet i beslut.

Vidare har relationsvårdsteamet ärendedragningar en gång per vecka där aktuella ärenden diskuteras med gruppchef och kollegor. Enklare frågor lyfts löpande mellan kollegor och gruppchef. Relationsvårdsteamet har även enskild handledning internt med gruppchef samt extern handledning i grupp. Den externa handledningen sker fyra gånger per år.

Våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck omnämns inte som en risk eller kontrollpunkt i socialnämndens interkontrollplan för 2022 eller 2023.

3.1.2 Uppföljning och utvärdering på individ- och gruppnivå

Respektive handläggare ansvarar för uppföljning av ärendet på individnivå. Uppföljning av insatser sker löpande inom ramen för insatsen samt inför avslut eller förlängning av insats. Uppföljningen dokumenteras i ärendet. Vi kan genom genomfört stickprov (se avsnitt 2.4) bekräfta att uppföljning skett i samtliga granskade ärenden. Uppföljningen av insatser utgår från en framtagen rutin. Av rutinen framgår att uppföljningen ska utgå från det dokumenterade uppdraget med tillhörande målsättningar. Vid fortsatt insats ska mål för kommande period anges. Vid avslut av en insats genomför handläggaren en uppföljning genom frågor till den enskilda. Uppföljningen avser främst den enskildas upplevelse av handläggningen.

För systematisk uppföljning av ärenden använder relationsvårdsteamet SU-kvinnofrid. SU-kvinnofrid är ett SKR- projekt för systematisk uppföljning av stöd till våldsutsatta. Syftet med projektet är att ge kommuner:

- ▶ stöd att följa upp socialtjänstens stöd till våldsutsatta vuxna
- ▶ kunskap om insatsernas kvalitet och resultat
- ▶ bra underlag att utveckla verksamheten
- ▶ möjlighet att lära och dela erfarenheter med varandra

Samtliga våldsutsatta som beviljas insatser registreras i SU-kvinnofrid (vuxna över 18 år inklusive personer över 65 år). Resultatet som registreras i SU-kvinnofrid följs upp genom att vara en stående punkt på relationsvårdsteamets gruppmöten.

I socialnämndens nämndplan 2023 omnämns att nämnden ska arbeta aktivt för att bekämpa våld i nära relation och hedersförtryck. Arbetet inryms under målet att Haninge ska vara en trygg och säker kommun. Det finns inga beslutade indikatorer. Social- och äldreförvaltningen har konkretiserat målet till bland annat nedanstående åtagande:

- ▶ Förvaltningen ska fortsätta bekämpa våld i nära relation och hedersförtryck. Stöd ska ges till kvinnor och män som drabbas av våld eller hedersförtryck i sitt hem eller i sin omgivning. Det är viktigt att säkerställa att eventuella utbetalningar av ekonomiskt stöd sker till den som är utsatt.

I tertialrapport 1 2023 skrivs att arbetet följer nämndplanen. Ingen ytterligare kommentar finns.

3.2 Biståndsavdelningen

3.2.1 Egenkontroller

Intervjuade beskriver att dagliga ärendedragningar där alla biståndshandläggare har möjlighet att lyfta ärenden som handläggaren känner ett behov att rådfråga och diskutera kring utgör en del av den interna egenkontrollen. På så vis finns möjlighet till stöttning i ärenden. Vidare kan handläggare även boka in möten med gruppledare för att särskilt dra ärenden.

Våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck omnämns inte i äldrenämndens interkontrollplan för 2022 eller 2023.

3.2.2 Uppföljning och utvärdering på individ- och gruppnivå

Biståndshandläggare följer upp enskilda ärenden löpande samt inför planerat avslut av insats. Uppföljningen avser resultatet av insatsen samt brukarens vidare behov. Vid komplicerade ärenden eller vid behov följs ärenden upp med tätare intervaller. Det finns ingen särskild uppföljning avseende våldsärenden.

Det finns viss uppföljning avseende antal ärenden som innefattar våld i nära relation. Specialisthandläggaren för statistik genom att några gånger på per år, via mejl, fråga biståndshandläggarna hur många ärenden som innefattat våld i nära relation. Resultatet sammanställs men analyseras inte vidare. Resultatet används inte specifikt för verksamhetsutveckling. Ärenden som innefattar hedersrelaterat våld och förtryck särskiljs inte i sammanställningen då upplevelsen är att de är mycket begränsat förekommande.

Intervjuade uppger att det inte är svårt att registrera och ta ut statistik gällande antal ärenden som innehåller våld i nära relation eller hedersförtryck i det system som används.

Äldrenämnden följer inte upp arbetet mot våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck.

3.3 Bedömning

Vi bedömer att både relationsvårdsteamet och biståndsavdelningen har arbetssätt med egenkontrollerande inslag avseende våldsärenden som kan säkerställa kvalitet i handläggningen. Det är positivt att relationsvårdsteamet har rutiner för kollegiala arbetssätt där handläggaren sällan är ensam i ett ärende. Vi noterar dock att dessa rutiner inte alltid efterlevs. Vi betonar vikten av att rutiner efterlevs. Relationsvårdsteamet genomför även årliga stickprov som syftar till att säkerställa en rättssäker handläggning. Resultaten används i verksamhetsutvecklande syfte. Vi noterar att biståndsavdelningen inte genomför egenkontroller i form av exempelvis stickprov eller kollegiala aktgranskningar.

Vidare följer relationsvårdsteamet och biståndsavdelningen upp individärenden löpande samt inför avslut av insats. Genom granskningens stickprov kan vi bekräfta att uppföljning sker i enlighet med rutiner. Vi bedömer att uppföljningen på individnivå är ändamålsenlig. Vi noterar att uppföljningen av individärenden inte aggregeras. Genom att aggregera individuppföljning kan resultat och effektivitet av insatser följas. Vi bedömer att detta är ett utvecklingsområde.

Socialnämnden har ett mål som avser arbetet mot våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Målet saknar dock indikatorer och konkretiseras inte på ett tydligt sätt i social- och äldreförvaltningens verksamhetsplan. I den första tertialrapporten 2023 anges enbart att arbetet fortgår enligt plan. Vi bedömer att uppföljningen är otillräcklig. Vidare används SU-kvinnofrid för uppföljning på gruppnivå. Vi anser att socialnämnden bör säkerställa att de får ta del av den uppföljning som sker i syfte att säkerställa att de erhåller adekvat information. Vi bedömer att det finns

ett värde i att nämnden tar del av aggregerad uppföljning avseende både våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck. Detta i syfte att belysa problematikens olikheter och urskilja särskilda förbättringsområden till exempel effektiviteten av beviljade insatser.

Äldrenämnden har ingen uppföljning av våldsärenden eller ärenden med hedersrelaterat förtryck på nämndnivå. Det finns viss uppföljning på gruppnivå där information om antal ärenden samlas in via mejl. Vi bedömer att denna uppföljning inte är tillräcklig. Äldrenämnden bör säkerställa att det sker tillräckligt med uppföljning avseende våld i nära relation och hedersförtryck inom aktuella målgrupp.

4. Kartläggning av förekomsten i kommunen och förebyggande åtgärder

4.1 Kartläggning av förekomsten av våld i nära relation och hedersförtryck

Under 2021 genomfördes en kartläggning av omfattningen av våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck i Haninge kommun. Kartläggningen syftade till att besvara hur många som utsätts för antingen våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck samt hur många barn som lever i hem där våld förekommer. Kartläggningen baserades på statistik från olika samhällsaktörer och visade att:

- ▶ 4800–6200 personer var utsatta för våld i nära relation i kommunen 2021. Beräkningen är en uppskattning inkluderat ett mörkertal på 90 procent. Beräkningen innehåller flera osäkerhetsfaktorer.⁶
- ▶ Uppskattningen av antal personer som lever under hedersrelaterade normer bedömdes allt för osäker då det inte finns några nationella uppskattningar.

Det sammantagna resultatet av kartläggningen visar att både antalet anmälda brott till polisen i Haninge avseende våld i nära relation och antalet aktualiserade ärenden gällande vuxna hos social- och äldreomsorgen ökat över tid, särskilt efter 2019. Antalet aktualiserade ärenden gällande barn och unga kopplat till våld i nära relation ökade årligen fram till 2020 och har därefter minskat. Gällande hedersrelaterat våld och förtryck finns inga uppgifter på kommunnivå i brottsstatistiken och i social- och äldreomsorgens verksamhetssystem är antalet ärenden per år så pass få att det är svårt att dra slutsatser om eventuell ökning eller minskning över tid.

Kommunen genomförde en kartläggning av utsattheten för hedersrelaterat våld och förtryck 2022. Kartläggningen baserades på en enkätstudie i årskurs nio och andra året på gymnasiet i Haninge kommuns kommunala skolor. Enkäten besvarades av 791 elever av de totalt 1441 elever som tillhörde urvalsgruppen, vilket innebär en svarsfrekvens på 55 procent.

Det sammantagna resultatet av kartläggningen visade att bland de ungdomar som besvarade enkäten lever 26 procent av alla flickor och 12 procent av alla pojkar med oskuldsnormer⁷, vilket motsvarar 84 flickor och 46 pojkar. När det gäller våldsutsatthet var det inga större skillnader mellan flickor som lever med en oskuldsnorm och flickor i kontrollgruppen. Skillnaden i våldsutsatthet bland pojkar i kontrollgruppen och oskuldsnormsgruppen är större, där fler i oskuldsnormsgruppen är utsatta för våld och kränkningar.

Det har inte genomförts någon kartläggning kring förekomsten av våld i nära relation eller hedersrelaterat våld och förtryck avseende äldre personer. Av intervjuer framgår att det i dagsläget inte går att registrera och ta ut statistik från verksamhetssystemet på ett enkelt sätt. Vidare har det inte genomförts någon kartläggning av förekomsten av hedersrelaterat våld och förtryck avseende vuxna personer över 18 år.

4.2 Förebyggande arbete mot vuxnas utsatthet för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck

Kommunen har ett förebyggande arbete som främst avser informationsspridning. Information sprids via kommunens hemsida samt genom deltagande vid olika evenemang så som Haningedagen och

⁶ Vi noterar att de siffror som presenteras är en uppskattning och inga faktiska siffror.

⁷ I analysen av resultatet delas eleverna upp i en oskuldsnormsgrupp och en kontrollgrupp. Uppdelningen gjordes utifrån elevernas svar på frågan om de förväntas vänta med sex innan äktenskap. Detta mot bakgrunden av att oskuldsnormen är central inom hedersrelaterat våld och förtryck. De elever som svarat ja på frågan ingår i gruppen oskuldsnormsgrupp och jämförs med resterande elever som utgör en kontrollgrupp. Uppdelningen ger en uppskattning om andel elever som lever med oskuldsnormer samt deras livsvillkor i relation till elever som inte lever med oskuldsnormer.

Seniordagen. Informationen syftar till att tydliggöra hur kommunen kan hjälpa individer som blir utsatta för våld.

Det förebyggande arbetet sker även genom samverkan med till exempel vårdcentraler då kommunen tillfrågas att informera om sitt arbete. Som ett övergripande förebyggande arbete jobbar kommunen i enlighet med effektiv samordning för trygghetsarbete (EST). Effektiv samordning för trygghet är en samverkansform mellan kommun, polis och andra aktörer. Syftet är att skapa en gemensam lägesbild som ligger till grund för att prioritera och samordna insatser mot otrygghet i samhället. Arbetsmetoden är ett komplement till det övrigt arbete som bedrivs hos respektive verksamhet. Samtliga förvaltningar ingår i EST och arbetet styrs av enheten för trygghet och säkerhet. För att skapa en gemensam lägesbild rapporteras incidenter in i systemet Embrace. Uppföljning sker månadsvis.

Kommunen har även förebyggande insatser i form av föräldrar- och hembesöksprogram. Programmen riktar sig till nyblivna föräldrar. Arbetet syftar till att motverka att barn växer upp i osunda förhållanden. Intervjuade kopplar detta arbete till förebyggande mot våld i nära relation samt hedersrelaterat våld och förtryck då många utövare av våld själva varit utsatta som barn.

4.2.1 Förebyggande arbete mot äldres utsatthet för våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck

Det pågår en diskussion inom biståndsavdelningen att kontinuerligt ställa frågor avseende förekomsten av våld. Frågorna skulle då utgå från FREDA-kortfrågor. Genom att kontinuerligt fråga om förekomsten av våld kan frågan avdramatiseras och fler våga berätta om eventuell utsatthet. Av intervjuer framgår att vissa handläggare vanligen ställer frågor om våld medan andra inte gör det.

Vidare framkommer att biståndshandläggare vid hembesök kan lämna informationsmaterial om hot och våld, informationsbroschyrer från relationsvårdsteamet samt kontaktuppgifter till äldrevägledare och biståndshandläggare. Detta i syfte att underlätta kontakten till kommunen.

Kommunen har ett anhörigstöd som kan ses om ett förebyggande arbete avseende äldre. Intervjuade uppger dock att det anhörigstöd som finns enbart sker via en digital plattform, ett tillvägagångssätt som inte är anpassat för personer som inte har digitala möjligheter.

Vid intervjuer framgår att sjukdom eller utmaningar/utmattning med vård av närstående vanligen är orsaken till att våld i nära relation uppstår mellan äldre personer. För att förebygga att situationer där olika typer av våld kan uppstå, framför allt försummelse, informerar biståndshandläggarna om samt beviljar avlastande insatser tidigt. På Haninge kommuns hemsida finns information om äldreomsorgen. Vidare erbjuds alla som fyllt 80, 85, 90 eller 95 år ett informationssamtal där insatser och kontaktvägar presenteras.

Kommunens äldrevägledare har även deltagit vid PRO:s möten och vid träffpunkter för äldre för att informera om kommunens insatser.

4.3 Bedömning

Socialnämnden har kartlagt både förekomsten av våld i nära relation och hedersförtryck. Vi ser positivt på att kartläggande insatser har genomförts trots att området är svårt att kartlägga. Hänsyn har tagits till att det finns ett stort mörkertal.

Vi noterar att kartläggningarna inte har avsett åldersgruppen 65 år och äldre. Vidare avsåg kartläggningen av hedersförtryck enbart ungdomar i årskurs 9 samt andra året på gymnasiet. Vi bedömer att nämnderna bör se över möjligheten att genomföra kontinuerliga kartläggningar som inkluderar en bredare målgrupp.

Vidare finns det ett förebyggande arbete både inom socialnämnden och äldrenämnden. Det förebyggande arbetet är anpassat efter respektive målgrupp där äldrenämndens arbete även avser tidiga insatser och stöd till anhöriga. Vi bedömer att det i stort finns ett förebyggande arbete kring våld

i nära relationer. Vi har inte identifierat att det finns ett särskilt förebyggande arbete avseende hedersrelaterat våld och förtryck. Det förebyggande arbetet har inte följts upp avseende effekt.

5. Extern och intern samverkan

5.1 Relationsvårdsteamet samverkar med externa aktörer genom ett samverkansavtal

Relationsvårdsteamet har flera externa samverkanspartners så som kvinnojourer, brottsofferjouren och manscentrum. Samverkan som sker regleras till viss del i framtagna avtal men det finns även icke avtalsreglerad samverkan. Samverkan brukar vanligen bestå av en samverkansgrupp där representanter från de olika aktörerna deltar.

Haninge kommun har ett samverkansavtal från 2018 där social- och äldreförvaltningen ingår tillsammans med Brottsofferjouren Haninge/Nynäshamn, Manscentrum Östra Södertörn, Haninge kvinnojour, Försäkringskassan Haninge, Polisen Stockholm Syd, Capio Psykiatri, Handens närakut samt Arbetsförmedlingen. Parterna ska upprätta ett gemensamt nätverk som fungerar som en kanal mellan de olika myndigheterna och organisationerna. Samverkan syftar till att förtydliga roller och därmed förbättra stödet till den enskilda. Vidare syftar samverkan till att parterna delar en gemensam värdegrund och har en gemensam definition av begreppet våld i nära relation. Samverkansgruppen ska träffas regelbundet två gånger per termin. Nätverksträffarna ska skapa en aktuell lägesbild samt möjliggöra till att identifiera utvecklingsområden. Samverkansavtalet som reglerar samverkan gick ut i januari 2020 och har inte förnyats. Intervjuade uppger dock att samverkan fortsatt sker i enlighet med avtalet.

Vidare finns samverkan med bland annat bibliotek och familjecentralen i syfte att sprida information.

5.2 Biståndsavdelningen samverkar inte med externa aktörer avseende våld i nära relation

Biståndsavdelningen samverkar med andra aktörer och utförare, till exempel hemtjänstutförare och hemsjukvården. Dock avser samverkan sällan våld i nära relationer och hur det ska hanteras. Våld i nära relation hanteras enbart på förekommen anledning. Vid intervjuer framkommer en upplevelse om att det ibland kan vara svårt att samverka på ett smidigt sätt. En anledning uppges vara tillgängliga kontaktvägar.

Vidare har kvinnojouren besökt biståndsavdelningen och informerat om sitt arbete och uttryckt en önskan om att samverka mer. Användningen av kvinnojourer är dock begränsad med anledning av att deras arbete och insatser inte är anpassade för målgruppen äldre.

5.3 Intern samverkan i ärenden som innehåller våld avseende äldre medborgare

Det framkommer vid intervjuer att samverkan mellan biståndsavdelningen och relationsvårdsteamet inte alltid fungerar och att insatserna som relationsvårdsteamet kan erbjuda inte är anpassade efter de förutsättningar som biståndsavdelningens klienter kan ha, sett till fysiska och/ eller kognitiva funktionsnedsättningar. Till exempel är skyddade boenden sällan anpassade efter det stöd- och vårdbehov som kan förekomma. Det gör att biståndsenheterna beviljar insatser som de själva har att tillgå, även om de inte har en inriktning mot våld. Biståndsavdelningen kan då göra placeringar på korttidsboenden om ett läge är akut, men upplever att det är svårare att tänka långsiktigt, då den äldre brukaren till exempel inte har ekonomi att själv vara placerad långsiktigt och därför väljer att tacka nej till insatsen.

Av intervjuer framkommer att de skilda arbetssätten mellan relationsvårdsteamet och biståndsavdelningen påverkar samverkan. Som exempel lyfts att relationsvårdsteamet tar emot besök i kommunhuset medan biståndsavdelningen gör hembesök på grund av att det kan vara svårt för en äldre person att tag sig utanför hemmet. En annan utmaning som framkommer är att den äldre generationen ofta kräver fler motiverande samtal för att ta emot hjälp från kommunen än vad

relationsvårdsteamet vanligen kan erbjuda. De flesta ärenden som relationsvårdsteamet har avser partnervåld, vilket inte alltid är fallet i de ärenden som biståndsavdelningen uppmärksammar.

Av intervjuer framgår att det sällan sker samverkan mellan enheterna. Vidare upplevs att den gemensamma rutinen inte efterlevs. Vanligen hanterar biståndsavdelningen hela ärendet oavsett om det finns våld i nära relation eller inte.

Rutinen inkluderar inte arbete med hedersrelaterat våld och förtryck. Vid intervjuer framkommer upplevelsen om att hedersrelaterat våld eller förtryck inte är vanligt förekommande bland äldre, men om det skulle uppstå hanteras ärendena på samma vis som andra våld i nära relationsärenden.

5.4 Bedömning

Relationsvårdsteamet har flera externa samverkanspartners så som kvinnojourer, brottsofferjouren och manscentrum. Det finns vissa aktörer där kommunen tecknat avtal. Ett samverkansavtal med flera aktörer från 2018 har inte förnyats men uppges vara aktivt. Vi ser positivt på den samverkan som sker, men bedömer att det är av vikt att samverkansavtalen är aktiva samt aktuella för dess ändamål.

Biståndsavdelningen har ingen specifik samverkan med externa aktörer avseende arbetet mot våld i nära relation eller hedersförtryck. Intervjuade uppger att ämnet kan tas upp i existerande samverkansformer på förekommen anledning. Vi bedömer att äldrenämnden bör överväga att säkerställa att frågan om våld i nära relation och hedersförtryck lyfts upp kontinuerligt.

Av intervjuer framkommer att den interna samverkan inte fungerar optimalt avseende målgruppen äldre. Det är av vikt att nämnderna säkerställer att samverkan är ändamålsenlig. Vi ser positivt på att den finns en uppdaterad rutin avseende samverkan mellan biståndsavdelningen och relationsvårdsteamet. Det är dock av vikt att rutinen implementeras och efterlevs.

6. Kunskap- och kompetensutveckling

Social- och äldreförvaltningens verksamhetsplan 2022 omnämner att socialnämnden tillsammans med andra nämnder ska arbeta för att motverka våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. Ett åtagande för 2022 är att alla medarbetare som möter kommunens medborgare i sitt arbete ska genomföra en webbutbildning inom våld i nära relation.

6.1 Relationsvårdsteamet har genomgått flertalet utbildningar

Vid intervjuer framgår att inom relationsvårdsteamet har flera av medarbetarna arbetat länge med frågan och därmed fått kompetens under tiden. Den person som jobbat kortast tid inom teamet har arbetat där i cirka två år. Inom gruppen finns det specialistkunskap inom bland annat LSS och funktionsnedsättning samt prostitution och människohandel. Det finns ingen person som är mer inriktad på äldre.

Pandemin påverkade möjligheten till att medverka i utbildningar, medan under 2022 var upplevelsen det omvända. Socialsekreterarna har bland annat gått utbildningar inom FREDA, PATRIARK, Motiverande samtal (MI) samt Samtal om frihet och Samtal om våld. Under 2023 ska handläggarna delta i NCK-dagarna⁸. Det är ingen inom teamet som har grundläggande psykoterapeututbildning (steg 1), men medarbetarna har deltagit i kortare samtalsutbildningar. Vid intervjuer framkommer att det finns en önskan, utifrån rollen som utförare av samtalsstöd, att öka kunskapen inom samtalsterapi.

Det framkommer vid intervjuer att Relationsvårdsteamet vid förfrågan kan besöka andra enheter och utbilda om våld i nära relation. Teamet håller även utbildningar två gånger per år för nyanställda inom social- och äldreförvaltningen som en del av introduktionen.

6.2 Biståndsavdelningen har genomgått grundläggande utbildningar

Vid intervjuer framgår att biståndshandläggarna inom biståndsavdelningen har gått utbildningar beträffande våld i nära relation och att alla handläggarna har en grundkompetens. Utbildningarna har framför allt berört våld kopplat till målgruppens specifika förutsättningar, till exempel utåtagerande beteende kopplat till demenssjukdomar, anhörigas perspektiv som vårdare och aspekter av den beroendeställning som ett sjukdomstillstånd kan medföra. Det har inte förekommit några utbildningar specifikt mot hedersrelaterat våld och förtryck.

Vid intervjuer framkommer att handläggarna bland annat gått webbutbildningar, men upplevelsen är att det finns få utbildningar kopplat till funktionsnedsättning och våld i nära relation.

Biståndsavdelningen deltar i den nationella kampanjveckan "En vecka fri från våld" som arrangeras årligen och som inkluderar utbildningar och föreläsningar.

6.3 Bedömning

Flera kompetenshöjande insatser har genomförts. Socialsekreterare inom relationsvårdsteamet har bland annat fått utbildning i FREDA och PATRIARK. Vidare bjuds nyanställda in på utbildningar om våld i nära relation två gånger per år. Andra enheter inom kommunen kan även bjuda in relationsvårdsteamet för utbildningsinsatser. Biståndsavdelningen har gjort detta. Vi ser positivt på att det sker kontinuerliga utbildningsinsatser. Vi har inte tagit del av att kompetensen inom relationsvårdsteamet och biståndsavdelningen har kartlagts.

⁸ NCK-dagarna hålls av Nationellt centrum för kvinnofrid och riktar sig till yrkesverksamma som möter våldsutsatta i sitt arbete och innefattar introducerande och fördjupande föreläsningar inom ämnet.

7. Svar på revisionsfrågor

Revisionsfrågor	Svar
Är centrala arbetsprocesser, rutiner och metodstöd avseende våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld och förtryck identifierade, dokumenterade och fastställda på ett tydligt sätt?	<p>Ja. Det finns tydliga arbetsprocesser, rutiner och metodstöd avseende våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld och förtryck. Av genomfört stickprov bekräftas att rutiner och riktlinjer efterlevs.</p> <p>Det uppges finnas vissa otydligheter avseende ärendeprocessen gällande våld i nära relation hos äldre personer. De främsta anledningarna uppges vara att relationsvåldsteamets rutiner och insatser inte är anpassade efter målgruppen samt att äldre inte vill ta emot stöd.</p>
Genomförs egenkontroller av utredningar och beslut?	Delvis. Det finns arbets sätt med egenkontrollerande inslag inom både äldrenämnden och socialnämnden. Vi noterar dock att det enbart är socialnämnden som har ytterligare egenkontroller i form av aktgranskning.
Har nämnden genomfört en ändamålsenlig kartläggning och analys över förekomsten av våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld och förtryck?	<p>Delvis. Socialnämnden har genomfört kartläggning av både förekomsten av våld i nära relation samt hedersförtryck. Vi ser positivt på att kartläggande insatser har genomförts trots att området är svårt att kartlägga. Hänsyn har tagits till att det finns ett stort mörkertal.</p> <p>Vi noterar att kartläggningarna inte har avsett åldersgruppen 65 år och äldre. Vidare avsåg kartläggningen av hedersförtryck enbart ungdomar i årskurs 9 samt andra året på gymnasiet.</p> <p>Vi bedömer att nämnderna bör se över möjligheten att genom ordinarie uppföljning kartlägga förekomsten av våld i nära relation respektive hedersförtryck löpande.</p>
Har nämnden säkerställt en tillräcklig uppföljning och utvärdering av insatsernas resultat på individnivå och gruppnivå?	<p>Delvis. Det finns en ändamålsenlig uppföljning av insatsers resultat på individnivå. Handläggare ansvarar för att följa upp insatsers resultat utifrån uppdragsbeskrivning och mål.</p> <p>Det saknas tillräcklig uppföljning på gruppnivå. Relationsvåldsteamet registrerar ärenden i SU-kvinnofrid och använder resultatet till verksamhetsutveckling på gruppnivå, men nämnden tar inte del av resultatet. Vidare registrerar inte biståndshandläggare individer 65+ som är utsatta för våld i nära relation eller hedersförtryck. Det saknas konkreta mål på nämndnivå och därmed sker ingen särskild uppföljning.</p>
Hur sker samverkan med övriga civilsamhället, så som kvinnojourer och brottsofferjouren?	<p>Relationsvåldsteamet har samverkan med externa parter. Samverkan regleras genom ett samverkansavtal. Samverkansavtalet har dock gått ut men intervjuade uppger att samverkan fortgått.</p> <p>Biståndsavdelningen samverkar inte särskilt kring frågor som rör våld i nära relation och hedersförtryck.</p>
Har kompetenshöjande insatser planerats eller genomförts?	<p>Ja. Flera kompetenshöjande insatser har genomförts.</p> <p>Socialekreterare har bland annat gått utbildningar inom FREDA, PATRIARK, Motiverande samtal (MI) samt Samtal om frihet. Vidare</p>

	<p>kan relationsvårdsteamet vid förfrågan besöka andra enheter och utbilda om våld i nära relation. Teamet håller även utbildningar två gånger per år för nyanställda inom social- och äldreförvaltningen som en del av introduktionen.</p> <p>Inom biståndsavdelningen har handläggarna gått utbildningar beträffande våld i nära relation och alla handläggarna har en grundkompetens kring målgruppens specifika förutsättningar.</p>
<p>Har nämnden säkerställt ett ändamålsenligt förebyggande arbete kring våld i nära relationer respektive hedersrelaterat våld och förtryck?</p>	<p>Delvis. Det finns ett förebyggande arbete både inom socialnämnden och äldrenämnden. Det förebyggande arbetet är anpassat efter respektive målgrupp där äldrenämndens arbete även avser tidiga insatser och stöd till anhöriga. Det förebyggande arbetet har inte följts upp. Vi bedömer att nämnderna bör överväga att följa upp det förebyggande arbetet i syfte att säkerställa ändamålsenlighet med insatserna Vi har inte identifierat att det finns ett särskilt förebyggande arbete avseende hedersrelaterat våld och förtryck.</p>

Haninge kommun 2023-10-04

Josefine Algotsson

Lina Hedlund

Verksamhetsrevisor

Verksamhetsrevisor

Bilaga 1 Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Gruppchef relationsvårdsteamet
- ▶ Socialsekreterare från relationsvårdsteamet
- ▶ Enhetschef biståndsavdelningen
- ▶ Gruppledare biståndsavdelningen
- ▶ Biståndshandläggare funktionsnedsättning och socialpsykiatri
- ▶ Äldrevägledare
- ▶ Verksamhetsutvecklare individ och familjeomsorgen

Dokument

- ▶ Handlingsplan mot hedersrelaterat våld och förtryck
- ▶ Handlingsplan mot våld i nära relationer.
- ▶ Informationsblad – hot och våld, biståndsavdelningen
- ▶ Kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland ungdomar i Haninge kommun
- ▶ Kartläggning av omfattningen av våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck
- ▶ Manscentrum 2.0
- ▶ Mål och budget Haninge kommun 2023–2024
- ▶ Policy mot våld i nära relationer
- ▶ Rutin – placering skyddat boende
- ▶ Rutin – utredning, delegation och tidsperiod
- ▶ Rutin egenkontroll RVT
- ▶ Rutin för samverkan mellan biståndsavdelningen (enheten för LSS, enheten för socialpsykiatri, SOL under 65, enheten för SOL över 65 år) och relationsvårdsteamet
- ▶ Rutin riskbedömning
- ▶ Rutin SU
- ▶ Rutin uppföljning RVT
- ▶ Rutin våld i nära relation
- ▶ Rutiner för FREDA beskrivning, farlighetsbedömning och kortfrågor.
- ▶ Social- och äldreförvaltningens verksamhetsplan 2022
- ▶ Socialnämndens delegationsordning
- ▶ Tertialrapport 1 2023 Socialnämnden
- ▶ Äldrenämndens delegationsordning 2023
- ▶ Äldrenämndens internkontrollplan 2022
- ▶ Äldrenämndens internkontrollplan 2023
- ▶ Äldrenämndens nämndplan 2023
- ▶ Äldrenämndens årsredovisning 2022
- ▶ Äldreplan 2019–2026

Bilaga 2 Revisionskriterier

Kommunallagen (2017:725) (6 kap 1, 4 och 6 §)

Enligt kommunallagen ska styrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Nämnderna ska bereda fullmäktiges ärenden och ansvara för att fullmäktiges beslut verkställs. Nämnderna, var och en inom sitt område, ska se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. De ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

Socialtjänstlagen (5 kap 11, 11a §, 14 kap. 1 c §)

Socialnämnden ska verka för att barn och unga växer upp under trygga och goda förhållanden samt bedriva förebyggande arbete för att förhindra att de far illa. Nämnden ska i dessa frågor samverka med andra berörda. Var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden. Yrkesverksamma inom myndigheter vars verksamhet berör barn och unga är skyldiga att genast göra en sådan anmälan.

Till nämndens uppgifter hör även att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp. Nämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan behöva stöd och hjälp för att förändra sin situation. Barn som bevittnat våld av- eller mot närstående är offer för brott, nämnden ansvarar för att barnet får stöd och hjälp.

Föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer

Socialstyrelsen beslutade den 31 maj 2022 om nya föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2022:39) om våld i nära relationer. Av föreskriften framgår bland annat att socialnämnden ska:

- ▶ Fastställa mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare samt beskriva när och hur målen ska uppnås.
- ▶ Fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare.
- ▶ Socialnämnden ska analysera om utbudet av insatser och andra sociala tjänster som erbjuds våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare svarar mot behoven i kommunen.
- ▶ Samverka för att samordna sina insatser.
- ▶ I en utredning som gäller en våldsutsatt vuxen eller våldsutsatt barn göra en bedömning av risken för att individen utsätts för ytterligare våld.
 - Allmänt råd: Socialnämnden bör som en del av riskbedömningen använda en standardiserad bedömningsmetod.
- ▶ Erbjudna en våldsutsatt vuxen insatser, akut och på kort och lång sikt, med utgångspunkt i den vuxnas behov av skydd, stöd och hjälp.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2014:5) om dokumentation i verksamhet som bedrivs med stöd av SoL, LVU, LVM och LSS.

Enligt kap. 5 ska dokumentation som bedrivs i verksamheter med stöd av socialtjänstlagen bland annat ange vem som har upprättat handlingen, varifrån uppgifterna kommer samt när det gjordes. Likaså ska beslutsfattare och samtycke kring vilka som får kontaktas dokumenteras, likväl som att barnperspektiv ska beaktas.

Kommunfullmäktiges styrande dokument på området

Kommungemensamma styrdokument har presenterats löpande i rapporten.